

Ορθοδοξία: η Εκκλησία του Παιδίου Ιησού

[/ Ορθόδοξες Προβολές](#)

Ο ιδρυτής της Φαινομενολογίας, ο Χούσσερλ, κάπου γράφει ότι κάθε τι παροντικό, μια αποβλεπτική σχέση, «βυθίζεται» στο παρελθόν όλο και περισσότερο, και μάλιστα «αυτή η βύθιση στο παρελθόν είναι μια ιδιαίτερη φαινομενολογική τροποποίηση της συνείδησης, μέσω της οποίας διαμορφώνεται μια συνεχώς αυξανόμενη απόσταση σε σχέση με το τρέχον ενεργεία [παρόν] που συγκροτείται πάντα εκ νέου· μια απόσταση που προκύπτει ένεκα της συνεχούς σειράς μεταβολών που οδηγεί μακριά από αυτό» (Edmund Husserl, Για τη φαινομενολογία της συνείδησης του εσωτερικού χρόνου, Π.Ε.Κρήτης, Ηράκλειο 2020, σ.181-2). Είναι λογικό. Ό,τι ζω τώρα, περνά σε λίγο στο παρελθόν, μετά ακόμη περισσότερο στο παρελθόν μέχρι να φθάσει στην παρελθοντολογική λήθη.

Τι θα λέγαμε όμως για το φαινόμενο των ενοχών; Πρέπει να διακρίνουμε μεταξύ της ενοχής γενικά και των «ενοχών», των τύψεων. Αυτές οι τελευταίες γεννιούνται όταν παραβούμε κάτι που γνωρίζουμε ότι ο νόμος το απαγορεύει. Ποιος «νόμος»; Δεν μιλάμε πάντα για τον θρησκευτικό νόμο. Μπορούμε να μιλάμε και για τον «νόμο», τις συμβουλές δηλαδή που δίνουν οι γονείς στο παιδί, π.χ. «δεν θα κλέβεις», «δεν θα λες ψέματα» κλπ. Πρέπει να δούμε ποια είναι η φαινομενολογία αυτών των «νόμων». Θα κάναμε λάθος αν νομίζαμε ότι πρόκειται

για παροδική απαγορευτική ρητορική των γονέων, για κάτι που λέγεται εν παρόδω, και δεν είναι συγκροτητική της ταυτότητας του εαυτού, και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό. Αυτή η «απαγορευτική» των γονέων, αντί να βάζει «όρια» και να ταπεινώνει το ναρκισσιστικό «εγώ» των παιδιών, στην πραγματικότητα το αναπτύσσει. Το γιγαντώνει. Το παιδί εννοεί ότι τώρα πια είναι, τρόπον τινά, κύριος του κόσμου. Αντί να το κάνει να νιώσει, τουλάχιστον στην αρχή, ενοχές, του δίνει την αίσθηση ότι η πράξη του μπορεί να επεκτείνεται διαρκώς σε σημασία και να έχει κοσμικές συνέπειες. Μαθαίνει ότι είναι ο κύριος της «ηθικής», αυτής της ξεχωριστής οντολογικής κατηγορίας, που συμπληρώνει, κατά τους φιλοσόφους, τον κόσμο του «είναι» με έναν καινούργιο κόσμο, τον κόσμο του «πρέπει». Είναι πράγματι διακριτοί αυτοί οι δύο κόσμοι;

Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες από τους φιλοσόφους να αποδείξουν ότι είναι διακριτοί. Και πράγματι, φαίνεται να είναι διακριτοί. Το παιδί μαθαίνει από μικρό να διαφοροποιεί τα γεγονότα του «είναι», αυτά δηλαδή που ισχύουν αντικειμενικά στη φύση και συναποτελούν την «πραγματικότητα», από τούτο τον άλλον κόσμο, των απαγορεύσεων- που φαίνεται μάλιστα να έχουν εδραιότερο χαρακτήρα και να είναι πιο «πραγματικές» από ό,τι ονομάσαμε πραγματικότητα. Είμαι αδύναμος ενώπιον του «πραγματικού»: δεν μπορώ να αλλάξω τίποτε επ' αυτού, να κάνω ο Ήλιος να μην ανατέλλει, τα αστέρια να μην λάμπουν το βράδυ, η νύχτα να μην περιλούζεται από το φεγγαρόφως. Μίλησα για όμορφες, ειδυλλιακές εικόνες, για αυτό που μας μαγεύει σε όποια ηλικία και αν βρισκόμαστε- εκτός ίσως την παιδική. Το παιδί, ακόμη και αν καταλαβαίνει ότι όλα αυτά είναι όμορφα, «εύ-μορφα», έχουν καλοσχηματισμένη «μορφή» και στερρό περίγραμμα, ωστόσο ξέρει ότι του επιβάλλονται.

Είναι ο κόσμος της «δωρεάς». Γρήγορα εννοούμε ότι δεν δημιουργήσαμε εμείς αυτόν τον κόσμο, ούτε οι γονείς μας, ούτε οι λοιποί πρόγονοί μας κ.λπ. Μας δόθηκε. Μας είναι καταναγκαστικός. Και όμως εδώ θα μπορούσε κάποιος να μιλήσει για κάτι πολύ παράξενο: αυτή είναι μια «δωρεά» που κάναμε οι ίδιοι στον εαυτό μας. Ο κόσμος, όπως λέγει και ο Χάιντεγκερ, είναι το «σπίτι» μας. «Ζούμε- μέσα- στον- κόσμο», αυτή είναι η ουσία της ύπαρξης. Ο Χάιντεγκερ προχωρεί λέγοντας ότι είμαστε «ερριμμένοι» μέσα στον κόσμο, ότι αισθανόμαστε, τρόπον τινά, «πεταμένοι» κάπου εκεί μέσα. Αλλά δεν είναι αυτή η πρώτη αίσθηση του παιδιού- το λεγόμενο «Ενθάδε-είναι» του Γερμανού φιλοσόφου βιώνεται μάλλον από το παιδί ως «εδώ-είναι», όπου το «εδώ» δεν έχει την έννοια της ενδεχομενικότητας.

Μπορεί, όπως είπαμε, πράγματι να μην είμαι ικανός να αλλάξω το ηλιοβασίλεμα, το φως των άστρων και την ασημένια περιλαμπή του φεγγαριού, αλλά αυτό δεν το

αισθάνομαι ως καταναγκασμό. Ίσα-ίσα, αυτό που συμβαίνει είναι ότι αισθάνομαι πως όλα αυτά είναι εύθραυστα, ευάλωτα. Αυτό το εκμεταλλεύονται πολύ καλά τα παιδικά παραμύθια, που μιλούν για τον ουρανό που καταρρέει, τα άστρα που πέφτουν κλπ. Στην παιδική φαντασία τίποτε δεν έχει στερρή την θέση του- όλα, και όχι μόνο ο χαϊντεγκεριανός άνθρωπος- μπορεί να είναι «πεπτωκότα». Μέσα σε αυτόν τον ευάλωτο κόσμο- κάθε βήμα του παιδιού και το αισθάνεται ως μια νίκη επί αυτής της ευθραυστότητας-, υπάρχει κάτι το οποίο τελικά φαίνεται να είναι σταθερό, το μόνο βέβαιο, το μόνο εδραίο: το «μην» που ακούμε από τους γονείς μας. Υπάρχει κάτι που αυτό μπορώ να το ελέγξω απόλυτα, είναι-στο-χέρι-μου, εξαρτάται πλήρως από εμένα: και αυτό είναι η τήρηση του «νόμου». Οι γονείς μπορεί να μην είναι καθόλου θρησκευόμενοι- αυτό δεν παίζει κανένα ρόλο. Οι μπολσεβίκοι π.χ. γονείς και δάσκαλοι ήταν πολύ πιο αυστηροί από όσο θα μπορούσε να περιμένει ο καθένας ως προς την τήρηση του «νόμου». Ίσα-ίσα, εκεί που δεν υπάρχει το βλέμμα του Θεού, το βλέμμα του ανθρώπου γίνεται άτεγκτο: γιατί, όταν ο Θεός λείπει, τα πάντα μεταμορφώνονται σε «καθεστώς»: και το καθεστώς, μας το έδειξε ο 20ος αιώνας, είναι αμείλικτο.

Στην παιδική φαντασία, στα παραμύθια, όπως είπαμε, και τα άστρα μπορούν να πέσουν, και ο ουρανός και το φεγγάρι κ.ο.κ., αλλά αυτό δεν γεννά άγχος. Είναι γιατί το παιδί έχει ήδη προοδεύσει στο να ελέγχει τον εαυτό του. Δεν θα μιλήσουμε εδώ για φροϋδική ψυχολογία, δεν μας αφορά. Κάθε «νίκη» επί του εαυτού είναι ένα μεγάλο θέμα: όταν το παιδί καταφέρνει μια δύσκολη στιγμή να μην πει «ψέματα», αισθάνεται παντοδύναμο. Τότε ο εαυτός του γίνεται το εδραίο, το σταθερό «είναι» στον κόσμο, αυτό από το οποίο εξαρτώνται όλα τα άλλα. Όσο πιο πολύ ανταποκρίνεται σε αυτά τα «μη» το παιδί- τα «μη» που εγκρίνει-, τόσο και ο κόσμος γίνεται ακόμη πιο ευάλωτος, πιο εύθραυστος. Και τελικά, το παιδί αντιλαμβάνεται ότι αυτό που λέμε «ηθική» έχει τεράστια σημασία.

Έχει ιδιαίτερη σημασία να φέρουμε στον νου μας ότι κατά τον Απόστολο Παύλο, πριν γνωρίσει ο άνθρωπος τον Νόμο, δεν γνώριζε και την επιθυμία. Όσο ο νόμος δεν είχε εμφανισθεί, δεν έλεγε π.χ. «δεν θα επιθυμήσεις πράγμα του πλησίον σου», τότε και κανείς δεν επιθυμούσε τα πράγματα του πλησίον του. Μόλις, λέγει ο άγιος Παύλος, εμφανίστηκε ο Νόμος, και είπε «ουκ επιθυμήσεις», αμέσως γεννήθηκε και η επιθυμία. Αμέσως ο άνθρωπος έγινε αμαρτωλός, εξέπεσε. Και θα κατηγορούμε, ρωτά ο Απόστολος, τον νόμο του Μωυσή, για αυτό το πράγμα; Ασφαλώς όχι, «μη γένοιτο» κατά τον Παύλο κάτι τέτοιο, γιατί για τούτο ακριβώς δόθηκε ο νόμος, για να καταλάβουμε όλοι ότι κανείς δεν μπορεί να είναι ακριβής τηρητής του.

Μέσα σε όλη αυτή την οντολογική συνθήκη, το παιδί εύκολα καταλαβαίνει ότι τελικά αυτός ο πελώριος κόσμος του «μη» που σχηματίστηκε στο νου του και που ανεξαιρέτως, πάντα, παίρνει την μορφή του «Νόμου», δεν μπορεί παρά να νικήσει την συνείδηση. Ο Χούσερλ μιλούσε για την «αποβλεπτική συνείδηση», για αυτήν δηλαδή που πάντα «στοχεύει» ποικιλοτρόπως (ως αντίληψη, ως μνήμη, ως φαντασία κ.λπ.) ένα πράγμα. Αλλά ιδού, που χωρίς να το «σκοπεύσει», με την χουσερλιανή έννοια η αποβλεπτική συνείδηση, γεννιέται κατευθείαν ο «Νόμος» – όσο «χαλαροί» και αν είναι στην ηθική οι γονείς. Μπορεί κανείς να εννοήσει τι τιτάνια προσπάθεια γίνεται εκ μέρους του παιδιού όταν πρέπει να τηρηθεί ο νόμος- π.χ. να μην πει ψέματα. Φαίνεται ότι όλα αυτά τα προσπερνά εύκολα το παιδί, μπορεί και να ατακτήσει, να ζωηρέψει, να αρχίσει να μην τηρεί μέσα του αυτά τα γονικά «μη», αλλά στην πραγματικότητα αισθάνεται μέσα του την οδύνη της ενοχής. Πρωτοσυναντιέται τότε με την «ενοχή» γενικά, και η ενοχή αρχίζει να το βασανίζει. Αυτός που πρόσεξε ιδιαιτέρως ότι γεννιόμαστε μέσα στην ενοχή είναι ο Χάιντεγκερ- και μόνο που υπάρχει μέσα στον κόσμο, το «Ενθάδε-είναι» είναι ένοχο. Ο Λεβινάς επέκτεινε περισσότερο την διδασκαλία του: και μόνο που εμφανίζεται στον φαινομενολογικό ορίζοντα της ύπαρξης ο Άλλος, για να κραυγάσει δυνατά «μη με φονεύσεις», είμαι ήδη ένοχος. Είμαι ένοχος καθολικά, για όλους τους ανθρώπους.

Τις σχέσεις μας πια ρυθμίζει η ενοχή. Όχι ακόμη οι ενοχές, οι τύψεις, αλλά γενικά η «ενοχή»- η θεολογία λέγει ότι όλοι κληρονομήσαμε το προπατορικό αμάρτημα, που βαραίνει τον οποιονδήποτε. Ο π. Ιω. Ρωμανίδης στο γνωστό του βιβλίο «Το Προπατορικόν Αμάρτημα» θεωρεί ότι αυτό που στην πραγματικότητα κληρονομήσαμε ήταν η φθορά της φύσεως, που βαθμιαία επέφερε και τον θάνατο- καθώς μάλιστα ο πρώτος θάνατος δεν προήλθε από φυσικά αίτια, αλλά ήταν αποτέλεσμα ενός φόνου, του δικαίου Άβελ από τον αδελφό του, Κάιν. Η φθορά της φύσης είναι ένας ζόφος της ηθικής: είμαστε, ξαναλέγει ο Χάιντεγκερ, ένα «είναι-προς-θάνατον». Η πραγματικότητα του θανάτου, λέγει ο π. Ιω. Ρωμανίδης, επέφερε και την ηθική εξαχρέωση: ο άνθρωπος, στην προσπάθειά του να κρατηθεί στην ζωή, ανέπτυξε το λεγόμενο «ένστικτο της αυτοσυντήρησης», που είναι η αποθέωση της ενοχής. Να ζήσω εγώ και όχι ο αδελφός μου.

Μέσα σε αυτή την γενική ατμόσφαιρα της ενοχής, ήρθαν να προστεθούν και οι «ενοχές», οι τύψεις. Ο άνθρωπος άρχισε πια να ξεχωρίζει τα μεγάλα από τα μικρά «αμαρτήματα», και να προσπαθεί να κρατηθεί «αθώος». Είναι η περίπτωση του δικαίου βασιλιά Δαβίδ, του μεγάλου μελωδού του Θεού, που όμως εφθασε στο

σημείο να σκοτώσει ουσιαστικά τον Ουρία και να μπορέσει ελεύθερος να παντρευτεί την γυναίκα του, την Βηρσαβεέ, την οποία είχε επιθυμήσει. Για ένα διάστημα έζησε μέσα στην χαϊντεγκεριανή αναυθεντικότητα, γλεντώντας τη ζωή του, μέχρι που τον επανέφερε στην «αυθεντικότητα» ο έλεγχος του προφήτη Νάθαν. Τότε η «ενοχή» γενικά μετατράπηκε σε ενοχές, σε τύψεις. Και άρχισε να μετανοεί, να κλαίει, να γεμίζει με στάχτη το σώμα του, να σπαράζει. Ο Λεβινάς λέγει ότι όταν εμφανίζεται ο Άλλος στον φαινομενολογικό ορίζοντα, τότε γεμίζουμε με ενοχή. Στον Χάιντεγκερ η ενοχή είναι έναντι του κόσμου: αλλά αυτό που λέγει ο Λεβινάς είναι πληρέστερο στην αλήθεια. Είμαστε «υπό-ευθύνη», υπεύθυνοι ενώπιον ενός άλλου. Και αυτός ο Άλλος δεν μπορεί παρά να είναι άπειρος, γιατί και η ενοχή είναι άπειρη. Ο Δαβίδ το αντιληφθηκε καλά: «έσφαλα», λέγει στον Θεό, «ενώπιόν σου». Θα μπορούσε κανείς να σκεφθεί ότι όταν σφάλουμε, σφάλουμε πρωτίστως τόσο ενώπιον του εαυτού μας, του οποίου την ηθική ακεραιότητα προδίδουμε, όσο και ενώπιον αυτού που βλάψαμε. Αλλά στην πραγματικότητα η ενοχή είναι άπειρη: και σφάλουμε ενώπιον του Απείρου, του Μεγάλου Άλλου. Αυτό το κατάλαβαν όλοι οι αρχαίοι λαοί, που με τελετουργίες ποικίλες και επικλήσεις των θεών και θυσίες και αμέτρητες τελετουργίες προσπαθούν να εξευμενίσουν αυτό το Άπειρο. Και το Άπειρο ζητά επίσης άπειρη ικανοποίηση για την προσβολή που υπέστη: κάτι που βέβαια μας θυμίζει την θεωρία του Ανσέλμου, μια θεωρία που ισχύει για τον ειδωλολατρικό κόσμο. Οι αρχαίοι πολιτισμοί ήταν συλλογικές προσπάθειες εξιλασμού και εξευμενισμού του Θείου. Αλλά αυτό δεν είχε αποτέλεσμα. Ο εξευμενισμός του Θείου, ο εξιλασμός δεν επιτυγχανόταν με τίποτα. Νικούσε πάντα το έγκλημα, ο απ' αρχής φόνος.

Ξεκινήσαμε με Χούσσερλ. Είπαμε ότι κατ' αυτόν το παροντικό, η αποβλεπτική συνείδηση, βυθίζεται ολοένα και περισσότερο στο παρελθόν, για να εγκαθιδρυθεί ένα καινούργιο τώρα. Θα περιμέναμε, υπ' αυτή την προοπτική, το έγκλημα -ο φόνος του Άλλου, που λέγει ο Λεβινάς- να βυθίζεται ολοένα και περισσότερο στο παρελθόν από την συνείδηση, να ανακρατείται ολοένα και λιγότερο. Αντιθέτως, το βλέπουμε να μεγαλώνει. Και φθάνουμε στο σημείο όπου οι πρώτες τύψεις- φόνευσά κάποιον-, οι πρώτες ενοχές, να γιγαντώνονται, να παίρνουν τεράστιες διαστάσεις, να καταλαμβάνουν ολόκληρο το εγώ, και να ενώνονται τελικά με την «ενοχή». Το κρίσιμο σημείο στον άνθρωπο είναι όταν θα ενωθούν οι ενοχές του για μια ατομική παράβαση με το καθολικό φαινόμενο που περιγράψαμε πρώτο, αυτό της «ενοχής». Αυτή η αλήθεια θριαμβεύει ξεκάθαρα με τον πιο εντυπωσιακό και αλησμόνητο τρόπο στην μετάνοια του Ρασκόλνικοφ, του νεαρού έφηβου, που σκοτώνει την «κακούργα» γριά, στο «Έγκλημα και Τιμωρία» του Ντοστογιέφσκι. Όταν γονατίζει και μετανοεί, έχουν γίνει πια οι ενοχές «ενοχή». Φαίνεται, σ' εκείνη την

γονυκλισία, ότι αναλαμβάνει όλα τα αμαρτήματα των άλλων, την παγκόσμια ενοχή, και μάλιστα χωρίς εξαλλότητες, με ένα θα έλεγε κανείς απίστευτα τραγικό μειδίαμα, αυτό του λεγόμενου στην ορθόδοξη παράδοση μειδίαμα του «διά Χριστού σαλού» ανθρώπου.

Ο Ρασκόλνικοφ μπόρεσε αλήθεια να αναλάβει την καθολική ευθύνη, την «ενοχή». Πώς έγινε αυτό; Είναι ένας μικρός Χριστός, που αποφάσισε να σηκώσει στους ώμους του το βάρος των αμαρτιών όλου του κόσμου. Ο Χριστός είπε «δεύτε προς με, καγώ αναπαύσω υμάς». Ποια είναι αυτή η «ανάπαυση» που φέρνει ο Χριστός; Είναι ακριβώς η ανάπαυση από την ενοχή, αλλά και από τις ενοχές. Η ενοχή είναι άπειρη- έχει δίκιο ο Λεβινάς, το ξαναλέμε. Και μόνο το Άπειρο μπορεί να την σηκώσει. Ο Ρασκόλνικοφ που σήκωσε την ενοχή «μετανόησε». Αυτό παίζει τεράστιο ρόλο στο μυθιστόρημα. Αντιλήφθηκε δηλαδή ότι δεν αμάρτησε τόσο έναντι της ίδιας της «κακούργας» γριάς, αλλά εναντίον του Θεού. Αυτό συμβαίνει και στις ανθρώπινες σχέσεις. Μπορούμε να θυμηθούμε την Αντιγόνη, αυτό το αριστούργημα του Σοφοκλή, που είναι διαποτισμένο από την βαθύτερη ευσέβεια: ο Κρέων δεν αμαρτάνει τόσο έναντι του Πολυνείκη, στον οποίο δεν επιτρέπει την ταφή, αλλά εναντίον της αδελφής του, της Αντιγόνης, που τον βλέπει ως παιδί της. Ο Σοφοκλής προβάλλει σε όλο του το μεγαλείο το πρόσωπο του «αδελφού», έναντι του οποίου διαπράττεται το μέγα σφάλμα. Και ο αδελφός είναι για τον Σοφοκλή «Άπειρος»: θα έλεγε κανείς ότι ξεπερνά στο μεγαλείο του και στην αίσθηση της ευθύνης που κουβαλά, ακόμη και την ευθύνη έναντι των θεών. «Δεν ήταν ο Δίας που μου τα διέταξε αυτά», λέγει η Αντιγόνη, «ούτε η σύνοικος των κάτω θεών Δίκη», και η κρατική εξουσία, αυτή η τρομερή Αθήνα με τον ασυναγώνιστο πολιτισμό της, καταπίπτει μπροστά στην παραδοσιακή ευσέβεια. Οι εντολές του Κρέοντα δεν έχουν πια καμιά αξία.

Στην Αντιγόνη του Σοφοκλή είναι ο «αδελφός» αυτός έναντι του οποίου συντελείται το έγκλημα. Για αυτό και ο Χριστός ενανθρώπησε: θα μπορούσε φυσικά, ως Θεός, να δώσει την συγχώρηση χωρίς να χρειαστεί να γίνει άνθρωπος, χωρίς να σταυρωθεί και να χύσει το αίμα Του. Στην Παλαιά Διαθήκη υπήρχε σωρεία διατάξεων για να εξιλεωθεί κανείς για το αμάρτημά του, αν και για ορισμένα μεγάλα αμαρτήματα δεν υπήρχε συγχώρηση. Έπρεπε να πεθάνει κανείς. Άραγε δεν μπορούσε ο Θεός να δώσει συγχώρηση και για αυτά; Τα άφησε να μένουν ασυγχώρητα- όσα συγχωρέθηκαν, αν προσέξουμε καλά, π.χ. ο φόνος του Δαβίδ, είχαν μεσσιανική προοπτική.

Ο Χριστός ενανθρώπησε. Αυτό θα πει ότι έγινε πια «ο αδελφός», Αυτός έναντι του οποίου αμαρτάνουμε ακόμη κι αν τον ίδιο δεν τον «βλάψαμε» ποτέ. Ξαναλέμε ότι

έχει δίκιο ο Λεβινάς να φωνάζει ότι η ευθύνη είναι καθολική: ευθύνομαι έναντι όλων. Αλλά για να συμβεί αυτό, θα πρέπει πρώτα το Άπειρο να έχει γίνει αδελφός. Αυτό είναι το μυστήριο της Ενανθρώπησης. Και κατά κάποιο τρόπο, ακόμη κι ο Κύριος όταν είναι μικρός, νήπιο, παιδί, τότε, πριν καν σταυρωθεί, πληρώνει για τις αμαρτίες μας. Είναι συχνά τα οράματα αγίων που βλέπουν πάνω στο ιερό δισκάριο το εσφαγμένο και διαμελισμένο νήπιο Ιησούς, ενώ η Αποκάλυψη μιλά για το «Εσφαγμένον Αρνίον». «Ίδε ο Αμνός του Θεού, ο αίρων τας αμαρτίας του κόσμου», φώναξε ο Τίμιος Πρόδρομος όταν είδε τον Χριστό. Ακόμη και στην εικόνα της Γέννησης του Θεανθρώπου, παριστάνεται το νεογνό τυλιγμένο με σουδάρια και μέσα σε τάφο- ως φαίνεται προενεργούσε το μυστήριο του Σταυρού. Ίσως η παιδική ηλικία είναι ένα δώρο που ο Θεός κάνει στον άνθρωπο: στην αρχή έπλασε τον Αδάμ και την Εύα μεγάλους, αθώους μεν και απονήρευτους, πάντως μεγάλους. Αλλά αμέσως μετά, αφού εξορίσθηκε ο άνθρωπος από τον Παράδεισο, ο Θεός προνόησε ώστε το ανθρώπινο πρόσωπο να ξεκινά τη ζωή του ως νήπιο. Είναι μια περίοδος, όπως λέμε όλοι μας, «αθωότητας», που λείπει ο «δόλος», η «πονηρία», μαζί και η αναισχυντία. Και η παιδική ηλικία είναι που μας καθορίζει. Μπορεί, κατά την ορολογία του Χούσερλ για τον χρόνο, αυτή η παιδική ηλικία να βυθίζεται όλο και πιο πολύ στο παρελθόν και στο τέλος να αποξεχνιέται, στην πραγματικότητα όμως είναι πάντα τόσο ζωντανή, πιότερο ακόμη και από το παρόν. Είναι η αυγή της ζωής, δεν είναι μόνο ότι είμαστε αθώοι, είναι ότι τα πάντα, χρώματα, μελωδίες, αρώματα, μας μιλούν με έναν διαφορετικό τρόπο, που κατά μυστηριώδη τρόπο «ανακρατεί» η συνείδηση στο παρόν, σαν να μην πέρασε ούτε μια στιγμή.

Ο Χριστός απευθύνεται, τρόπον τινά, στο παιδί μέσα μας. Για αυτό ονόμαζε τους μαθητές του «τεκνία», για αυτό έλεγε ότι ήθελε να συνάξει όλους τους Ισραηλίτες στην αγκαλιά του όπως «η όρνις τα νοσσία εαυτής», για αυτό είπε ότι, αν θέλουμε να κερδίσουμε την Βασιλεία των Ουρανών, πρέπει να γίνουμε, «ως εν τούτων», ένα από τα παιδιά που τον περιτριγύριζαν. Το παιδί είναι που νιώθει καλύτερα τις κοσμικές συνέπειες της ενοχής, για την οποία μιλήσαμε, και βαθμιαία αρχίζει μεγαλώνοντας, να ζώνεται και από τις τύψεις. Το παιδί έχει ακόμη το μεγάλο προνόμιο να εκλαμβάνει τον Νόμο ως συνείδηση- αργότερα είναι που αυτή αμβλύνεται. Το παιδί αντιλαμβάνεται τα πάντα, κατά την ορθόδοξη ορολογία, «καρδιακά».

Η παιδική ηλικία είναι λοιπόν ένα δώρο. Γι' αυτό στην ορθόδοξη εικονογραφία αμέτρητες είναι οι παραστάσεις του Χριστού ως νηπίου. Υπάρχει πρώτα από όλα το γνωστό εικονογραφικό θέμα του «αναπεσόντος λέοντος», καλύτερη απεικόνιση του οποίου αποτελεί το γνωστό έργο του Πανσέληνου.

Και φυσικά, αμέτρητες είναι οι παραστάσεις του Χριστού ως νηπίου στην αγκαλιά

της Παναγίας. Είτε στον τύπο της Οδηγήτριας, είτε της Γλυκοφιλούσας, είτε της Γαλακτοτροφούσας, η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν χορταίνει να ζωγραφίζει τον Χριστό ως παιδί. Όπως είπαμε, το μυστήριο της Σταύρωσης και της Ανάστασης προενεργούσε. Ενώπιον του αδελφού ως παιδιού, νιώθουμε κι εμείς περισσότερο την ευθύνη μας. Και το παιδί το εμπιστευόμαστε περισσότερο: του δίνουμε το δώρο που ζητά, αφού ξεπεράσουμε, όπως είπαμε, και την «αξιοπρέπειά» μας.

Κατά μια έννοια, η Ορθοδοξία είναι η Εκκλησία του Παιδιού Ιησούς. Αυτό θα το καταλάβει κανείς πολύ καλύτερα αν βρεθεί κανείς στο Άγιο Όρος και δει αυτή την τιμή που απολαμβάνει η Μητέρα του Θεού, που βρίσκεται πάντα εναγκαλισμένη με το Βρέφος Της. Αυτή μεσιτεύει σ' Αυτόν για τις αμαρτίες μας. Και Αυτός κάμπτεται από τις παρακλήσεις Της.

Πηγή: pemptousia.gr